СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 160. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 16-го серпня 1945. No. 160. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, August 16, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ВІЙНА ПОКІНЧЕНА

Після цілоденного вижидання на урядове потвердження радіової вістки з Токйо про заяву здачі департамент стейту у Вашингтоні дістав в годині 6.10 сполудня дня 14. серпня 1945. р. від швайцарського посольства ноту про безумовну капітуляцію Японії. В год. 7. президент Гері С. Труман закликав кореспондентів газет і передав їм до проголошення повідомлення такого змісту:

„Сьогодні сполудня я дістав від японського уряду повідомлення у відповідь на заяву, вислану до того уряду 11. серпня. Я вважаю, що відповідь є повною відповідю на Потсдамську заяву, яка домагається безумовної здачі Японії. У відповіди нема ніяких застороґ.

„Саме тепер ідуть зарядження для формального підпису умов здачі в як найшвидшому моменті.

„Ґенерал Доґлес МекАртур іменований найвищим аліянтським командантом для приняття японської здачі. Велика Британія, Росія й Китай будуть репрезентовані своїми високими офіцирами. Тимчасом аліянтські збройні сили дістали наказ стримати воєнну акцію.

„Проголошення Дня Перемоги над Японією мусить виждати формального підпису умов здачі збоку Японії".

Демобілізація армії й звільнення робітників.

Після проголошення здачі Японії президент негайно проголосив зарядження щодо дальшого побору рекрута і перемін у мобілізації армії. Від тепер через рік або півтора року військова влада буде побирати свіжого рекрута лише по 50,000 місячно і то лише з наймолодшої кляси. Водночас заповів президент, що вояків, які досі служать при війську, будуть звілнювати так, щоб домів пішло яких 5 або 5½ міліона вояків. Свіжо побрані вояки прийдуть на їх місце і вони повинні заступити попередних вояків у втриманню ладу в окупованих землях.

Воєнна Комісія Робучої Сили проголосила, що на росказ президента всі робітники у федеральних підприємства дістануть плату за два вільні дні, а від дотеперішних занять буде звільнених яких 6 міліонів робітників. Вони можуть свобідно найматися до приватних підприємств, а муниципали й стейти від себе пороблять всякі зусилля, щоб дати їм працю.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СІМ МІЛЮНІВ БЕЗРОБІТНИХ НА РІЗДВО.

Федеральні урядовці у Вашинґтоні, які наглядають поворот краю до мирного заняття після закінчення війни, заповідають сім міліонів безробітних людей в Америці під Різдво. Ці урядовці твердять, що це мусить прийти, хоч би не знати як підприємці й уряд старалися привести край до нормального стану. Та вони глядять на цю справу без страху, кажучи, що це буде лише хвилеве явище.

На всякий випадок безробіття потриває довший час після закінчення війни і щойно в другій половині наступного року воно пічне прибирати нормальний вигляд. Найгірша кріза в році 1932. дала аж 13,000,000 безробітних. Надіються, що до такого стану тепер не дійде.

НОВИЙ ЛІК ДОЦІЛЬНІШИЙ НІЖ ПЕНИСИЛИНА.

Умедичних колах випробовують новий лік, подібний до пенисилини, але далеко більше придатний ніж пенисилина. Його називають стрептимисина. Досвіди виказують, що стрептомисина помагає там, де не може помогти пенисилина, а це проти тифу, кріликової гарячки, сінної гарячки, а кажуть теж що й проти чахотки. Загалом вона помічна проти позитивних ґрам орґанізмів", а пенисилина помагає проти „неґативних ґрам орґанізмів". Стрептомисина є дорожча ніж пенисилина. Тепер іде праця над тим, як її передавати через уста до людського тіла.

ДЕПАРТАМЕНТ ФЛЬОТИ ОБТЯВ ВИДАТКИ НА ШІСТЬ БІЛІОНІВ.

Департамент фльоти скасував контракти на нові праці при будові кораблів вартости 6 біліонів долярів, а вже перед тим проголошено було, що скасовано роботи вартости $1,200,000,000. Отже лише звичайна мирна праця буде виконувана тепер у корабельних варстатах. Крім цього буде змінена праця при виробі амуніції і воєнних літаків.

Святкують покінчення війни по цілому краю

На вістку про безумовну здачу Японії населення цілого краю піддалося настроеви хвилі. У великих містах вже від ранку 14. серпня увихалися молоді й старші по вулицях, із бюрових будинків сипали конфетті й паперці на вулиці міст, трубіли новорічні трубки й автомобілеві голосники — але все те було лише пробою до цього, що сталося вечером, після урядового проголошення вісти з Білого Дому. Наперед приготовані фабричні й корабельні гудки загуділи по всіх усюдах, а тисячі людей повиходили на вулиці. Молодь палила огні на вулицях та почала стріляти штучними огнями як у День Незалежности, а забавові місця, головно ресторани, приймали усякого, хто лише потребував ще більшого підсичення нервів.

Але поважні батьки народу інакше зрозуміли День Перемоги. Ґубернатори, посадники міст, епископи видали заздалегідь приготовані зазиви, щоб нарід склав подяку Творцеви за покінчення найбільшої різні в історії світу.

ОПРИЛЮДНИЛИ ТАЙНУ РАДАРУ

Військова влада дозволила науковим воєнним аґенціям оприлюднити один із найбільших воєнних секретів, а це ужиток так званого „радару". Це була аліянтська тайна зброя, яка давала можність летунам відкривати місця, де находилися ворожі літаки й кораблі. Радар помагав з одного боку нищити силу ворога, а з другого боку оберігати себе перед нападом.

КИТАЙ І РОСІЯ ПІДПИСУЮТЬ УГОДУ

Московське радіо сповістило, що Советський Союз і Китай підписали трактат та що вони погодилися щодо всіх спірних точок. Трактат підписано в Москві в вівторок.

Трактат є вислідом довщих пертрактацій, які повів у Москві представник Китаю, д-р Сунг, китайський міністер заграничних справ. Трактат називається угодою приязни й союзу.

КАЙ-ШЕК НЕ БУДЕ ПРЕДСТАВНИКОМ КИТАЮ НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

З Чунґкінґу, столиці національного уряду Китаю, оповіщено, що не ґенераліссімо Кай-Шек, а ґенерал Гсу Юнг-Чанґ буде представляти Китай на мировій конференції.

Китайські комуністи повідомили Кай-Шека, що вони не приймають його приказу оставати на своїх позиціях і не розброювати японських військ у Китаю.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ СУД НАЦІСТИЧНИХ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ

Аліянтські правники, що підготовляють процес проти націстичних провідників за воєнні злочини, котрий має початися в вересні в Нірнберґу, почали вже допити підсудних.

Цих підсудних уже вивезено з люксембурського міста Мондорф-ле-Бен, де вони жили вигідно в багатому готелі як воєнні бранці, стрічаючися свобідно зо собою та користаючи з усіх прав, належних їх рангам. Тепер їх осаджено в звичайній вязниці на знак, що вони перестали бути воєнними бранцями.

Підчас допитів обвинувачених за їх погляди ґенерал Кайтел признав себе ще переконаним націстом, яким він був з часу, як його на націзм навернув Гітлєр.

Ходять вісти, що на процес мають привести теж Рудольфа Геса, тодішного заступника фірера Гітлера, що полетів був до Британії в 1941. році. Одначе зо судженням його є трудноші в тому, що він тепер є сумово хорий.

ПРИСЯЖНІ СУДДІ ПРИЗНАЛИ МАРШАЛА ПЕТЕНА ВИНУВАТИМ

Як подає аґенція Ройтера, після нарад, що тривали сім годин, присяжні судді в паризькім суді признали маршала Петена винуватим державної зради, а суд видав на нього присуд смерти.

Перед переданням справи присяжним суддям промовляв у власній обороні Петен, запевняючи, що він робив те, що йому диктувала совість, та що він хотів тільки служити Франції. Його адвокат апелював до єдности французів.

Доля маршала Петена залежить тепер від волі ґенерала Де Ґола.

ДЕ ЗГИНУВ ЗНАВЕЦЬ ЛЕТУНСТВА.— Оце сцена негайно після того, як стрілковий літак P-30 вибуж у Борбанк, в стейті Каліфорнія, в якому втратив життя один із провідників американського летунства, майор Ричард Бонг. Кажуть, що літак експльодував. Вилітаючи, він ледви роминув дротів з електричним струмом, які завішені на вежах.

ЯПОНІЯ ЗАЯВЛЯЄ ЗДАЧУ

Японський уряд переслав 14. серпня на руки Злучених Держав, Великої Британії, Советського Союзу й Китаю заяву про свою здачу, в котрій передусім заявляє приняття заряджень потсдамської декларації та відповіди аліянтських урядів з дня 11. серпня на пропозицію здачі, предложену японським урядом.

Далі японський уряд комунікує Аліянтам, що „його величество цісар" видав цісарський рескрипт про приняття потсдамської декларації. Цісар приготовив уже виконання умов здачі. Він видав уже прикази всім військовим, морським і повітряним властям Японії та всім силам під їх властю, перестати активні ділання, здати зброю та видавати такі прикази, яким видачі зажадає начальний командант аліянтських сил.

БИРНС ВИДАЄ ІНСТРУКЦІЇ ЯПОНЦЯМ.

Одержавши від японського уряду заяву про здачу, американський секретар стейту вислав в імени президента Злучених Держав прикази японському урядови про те, як він має поступати щодо виконання здачі.

Уряд Японії має негайно перестати всякі ворожі кроки та поінформувати начальну команду аліянтських сил про дату й годину такого перестання. Японія має вислати негайно до начальної команди аліянтських сил повновласників, котрі мають прибути на місце, призначене для формальної здачі Японії.

При тому Бирнс повідомив Японію, що начальним командантом аліянтських сил, уповноваженим для цих справ, є ґенерал армії Доґлас МекАртур, котрий повідомить японський уряд про місце, час і інші доброво льці формальної здачі.

АТЛІ ПОВІДОМЛЯЄ БРИТАНІЮ ПРО ЗДАЧУ ЯПОНІЇ.

Точно вопівночі з вівтірка на середу британський премієр міністрів, Клемент Атлі проголосив великій Британії, що Японія здалася. „Наш останній ворог лежить переможений", сказав премієр.

У своїй короткій промові до британців Атлі перейшов побіжно історію війни з Японією, підчеркуючи її безсоромний підступний напад на Америку та її спілку з Німеччиною й Італією. Він дав признання за війну військам з кольоній та Америці. Він закликав до праці, аби затерти сліди війни. Зарядив середу й четвер урядовими святами перемоги.

ЯПОНЦІ ПЛАЧУТЬ ЗО СОРОМУ.

Каже офіціяльна японська новинкарська аґенція Домеї, що вістка про здачу Японії аліянтам викликала серед японців сильне пригноблення. Тисячі японців стояло перед „подвійним мостом" цісарської палати, плачучи з жалю, що всі їх зусилля не вистарчали на виконання волі цісаря й добуття перемоги.

Перед проголошенням здачі Японії Аліянтам японське радіо підготовляло народ різними закликами до вірности цісареви.

КРУЖЛЯК „ІНДІЯНАПОЛИС" ЗАТОПЛЕНИЙ.

Серед загальної радости в Америці зприводу здачі Японії подав департамент фльоти сумну вістку, що важкий американський кружляк „Індіянаполис", славний багатьома боями, затонув від ворожої торпеди на Филипинському морю з утратою 1,196 людей залоги.

Цей 9,950-тоновий корабель виплив з порту Сан Франциска 16. липня з ладунком матеріялів для атомічної бомби для острова Ґваму. Він привіз матеріяли на місце призначення й пропав після виїзду з Ґваму.

ҐЕНЕРАЛ ПРО ХАРЧОВІ ТРУДНОШІ ЯПОНЦІВ.

Ґенерал Клер Шенолт, що був основником і командантом американської добровільної летунської групи в Китаю, заявив у Римі, куди він приїхав по дорозі до Німеччини, що конець війни ставить японців перед незвичайно важким питанням прохарчування. Стративши в війні всю торговельну фльоту, японцям буде дуже важко прохарчувати себе навіть один рік.

У своїй заяві про кінець війни в Японії, ґенерал казав, що головну ролю для закінчення війни відограло приступлення Росії до війни. Він подав, що Росія й Китай уже погодилися про те, котрі округи має окупувати Росія, а котрі Китай.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинока число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Загранцею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВО АЗИЛЮ

У Лондоні відбувається від кількох днів конференція Ради Допомогової й Реґабілітаційної Адміністрації Обєднаних Держав, коротко званої „УНРРою", що, як видно зо самої назви, є встановленою Аліянтами організацією для допомоги населенню світа, що терпить від наслідків світової війни. Міліони людей, розкинених по різних краях світа, а головно Европи, мають тепер очи вліплені в ці наради. Ждуть від неї допомоги передусім люди, що внаслідок воєнних подій найшлися далеко від свого місця побуту та звичайного місця добування прожитку. Кілько є таких людей, ніхто зовсім певно не знає. З розбіжних донесень можна одначе набратися переконання, що є їх кілька міліонів. Тому справа допомоги для тих людей є важною справою і для теперішнього часу й для будучности.

Власне в цій справі виринуло на лондонській конференції Ради „УНРР-и" різке противенство поглядів. Одна група держав поставила домагання, аби бездомним особам не давати допомоги, якщо уряд їх рідного краю їм предложив нагоду вернутися домів, а вони вертатися домів відмовилися. За таку директиву для Ради „УНРРИ" заявилися: Югославія, Чехословаччина, Польща й Росія, при чому Польща була за те, аби бездомним особам, що не хочуть вертатися домів, мимо заклику уряду, дати допомогу до кінця цього року, а інші три держави були за здержання такої допомоги негайно.

Інші держави на конференції схиляються до погляду, що не давати допомоги людям поза рідним краєм зате, що вони не хочуть до нього вертатися, значило би заставляти тих людей голодом робити те, чого вони не хочуть робити. Мотиви таких людей проти повороту домів є різні. Є між ними люди, що хочуть покинути рідний край і зажити деінде як правильні еміґранти. Є люди, які бояться відповідальности за звичайні злочини. Та цих певно небагато. Найбільше є певно людей, які не хочуть вертатися до батьківщини, бо їм не подобається політичний чи суспільний устрій у батьківщині, головно коли цей устрій грозить їм переслідуванням або знищенням. Таких людей цеї останньої категорії було багато в чужих краях і давніше. По кожнім політичнім і суспільнім перевороті зростало число таких політичних утікачів. Чужі держави давніше давали таким людям в себе схоронище. Це називається правом азилю. Признавали це право навіть ті держави, проти котрих ця засада зверталася. Такого права азилю домагаються тепер бездомні люди по Европі.

Американські делеґати на нарадах у Лондоні, як можна вносити з донесень, стоять за признання бездомним людям такого права азилю. Вони теж противляться тому, аби цього права позбавляти тих людей через обмеження їм допомоги. Американські делеґати в Лондоні мусять оглядатися на публичну опінію в Америці, бо рішення про розміри американської допомоги для „УНРРИ" ще мають дістати потвердження американського конґресу. Це дає нагоду орґанізаціям, заінтересованим в признанню права азилю для людей, вплинути своїм голосом на американських делеґатів, аби вони настоювали твердо за признання права азилю.

ГОЛОВНІ ПОДІЇ З ВІЙНИ ПРОТИ ЯПОНІЇ

Після покінчення війни з Японією варто пригадати собі хоч найважніші події з цеї війни. Подамо їх в такім порядку, як вони наступали по собі.

1941.

7. грудня японці збомбардували Перл Гарбор і тим викликали війну із Злученими Державами. Наступного дня Америка виповіла війну проти Японії, за нею пішла Анґлія й інші держави.

10. грудня японці висадили війська у Люсон на Филипинах. Того дня японці затопили з літаків анґлійський воєнний корабель „Принс оф Вейлс" і кружляк „Ріпольз" на побережжю коло Маляїв.

13. грудня японці заняли остров Ґвам, а 24. грудня остров Вейк.

25. грудня заняли японці пристань Ґонґ Конґ у Китаю.

1942.

2. січня заняли вороги Манілю і Кавіте.

24. січня вперше прийшло до морських боїв між японцями й американцями у проливі під Макасар. Американці віднесли перемогу, затопивши конвой, який віз японських вояків до Нідерляндської Індії.

15. лютого морська твердиня Сінгапор піддалася японцям.

23. лютого ворожі субмарини обстрілювали побережжа Санта Барбара в Каліфорнії.

27. лютого морська битва коло острова Джави. Американці втратили кілька кораблів.

17. березня ген. Доґлес МекАртур прибув до Австралії після втечі на малій лодці із ворогом окруженого Батаану. МекАртур обняв начальну команду аліянтських сил в Австралії і на Південно-східнім Пацифіку.

9. квітня здався Батаан японцям після геройської тримісячної оборони американцями і филипинцями.

18. квітня американські летуни під проводом полк. Джеймса Дулитла бомбардували в перший раз Токіо.

4—8. травня битва на Кораловім морю. Американські й австралійські літаки розбили ворожу фльоту на північний схід від Австралії.

5. травня піддався Корехідор після 27-денної битви.

3. червня напали японці на пристань Доч Гарбор на Алясці.

4—6. червня битва коло острова Мидвей. Американці втратили кілька кораблів, але завдали великі втрати ворогови.

12. червня японці висадили війська на Алясці, а 21. червня на Новій Ґвінеї.

7. серпня американці висадили війська на Ґвадалькакал, наступного дня звели битву коло острова Саво, в якій втратили кілька кораблів.

10. серпня після триденної битви американці висадили війська в околиці Тулаґі, у громаді Соломонських островів.

24. жовтня адмірал Вилйем С. Голзі іменований командантом фльоти на Південно-західнім Пацифіку.

25. жовтня Аліянти вперше заатакували з повітря Ґонґ Конґ.

13—15. листопаду морська битва коло Ґвадалькаканал з великими втратами для японців.

1943.

12. січня американці відбили Амчітку на Алеутійських островах, а 9. лютого опанували цілковито Ґвадалькаканал.

8. лютого японці напали на китайську територію в кількох місцях; Америка створила 6-ту Армію на Південнім Пацифіку.

6. серпня покінчився опір японців коло Соломонських островів.

20. листопаду американці висадили війська на островах Ґилберт.

1944.

31. січня американці висадили війська на Маршальських островах, а 19. лютого на Адміралті Айлендс.

14. червня зняли остров Сайпан у громаді островів Маріянас.

10. серпня відбили американці остров Ґвам.

20. жовтня ген. МекАртур висадив війська на Лейте на Филипинах.

1945.

4. січня американці висадили війська на Міндоро, а 9. вступили на остров Люсон.

3. лютого вступили до Манілі 16. до Корехідору.

19. лютого американські маринарі висили на Іво Джиму.

19. березня американські кораблі заняли позиції в нутрішнім Японськім морю.

1. квітня амер. війська заняли острови Окінаву.

25. травня постійні повітряні напади американців на Токіо.

28. червня японці піддалися на острові Люсон.

17. липня британійська фльота прилучилася до американської у боях проти Японії, а 22. липня прибули на Филипини перші американські транспорти після перемоги над Німеччиною.

26. липня Аліянти вислали Японії ультимат із конференції в Потсдамі із жаданням повної здачі.

3. серпня американці окружили цілковито бльокадою японські острови, а 6. серпня президент Труман оприлюднив перше бомбардування Японії атомічною бомбою, скиненою на місто Ґірошіма.

8. серпня Совєтська Росія розпочала війну проти Японії.

10. серпня Японія заповіла здачу під умовою, що Аліянти затримають інституцію цісаря як форму японського правління; 11. серпня Аліянти на це згодилися і вислали Японії формулу здачі.

14. серпня японське радіо проголосило здачу Японії на умовинах Потсдамської Заяви.

Законне забезпечення праці

Здається, що не треба переконувати людей, як це було би корисно для них, якби так люди могли мати постійне заняття, якби не було безробіття й депресії, якби людина могла все бути певною праці й заробку, за котрий можна би все набути, те, що потрібне до життя. Та не дивлячися на те, що люди загально признають такий стан бажаним, ба навіть готовіб признати це основою свого щастя на землі, так мало нині людей думає про те, щоби треба би зробити, аби таке на землі справді завести.

Чому це так, не легко сказати. Певно, що багато людей не думає про це просто тому, бо вони властиво нічого взагалі не думають. Певно, багато людей не думає про цю справу тому, бо вони думають про інші справи, багато менше важні для їх життя. Є певно теж люди, які про цю справу серіозно не думають тому, бо вони сумніваються, чи в цій справі можна щось зробити, а навіть якби признали, що можна це досягнути, то вони не знають, як це зробити.

Тимчасом у світі про цю справу вже думається багато. Тільки для приміру можна подати напр. що в Британії уряд про цю справу думає вже давно. Ще коаліційний кабінет видав свого часу в Білім Папері заяву, що він уважає за свій обовязок забезпечити край перед повоєнним безробіттям. Теперішній уряд, що вийшов з Партії Праці, природно подумає про справу ще більше й основніше, ніж був би подумав уряд з Консервативної Партії.

Думають про справу й в Америці. Різні важні провідники американського громадянства, як покійний президент Рузвелт, бувший віцепрезидент Генрі А. Волес, теперішній секретар торговлі, та суддя Винсон, нераз заявлялися в користь постійного заняття, хоча американський уряд ще досі не приняв офіціяльно цього становища.

За законну забезпеку людині права до праці.

Одначе останніми часами зроблено вже початок і в цьому напрямку, бо в конґресі вже появився проект закона, попертий сенатором Ваґнером, Морієм і іншими, що ставить собі за засаду, що „всі американці, здібні до праці й охочі до праці, мають право до пожиточного, поплатного, правильного й повночасового заняття, та що це є політикою Злучених Держав забезпечити існування навсегда таких нагод до заняття, які вистарчають на те, аби дати можність усім американцям, що покінчили свої школи й які увесь час не є заняті домашньою господаркою, свобідно виконувати те право".

Отже цей закон, на випадок ухвалення, признав би право до праці основним правом кожної дозрілої людини, охочої до праці. Заява такої засади є до певної міри революційною, бо досі американський закон признавав людині різні права, але не признавав права на працю. Як колись признання свободи совісти було революційним законом, так само признання права до праці булоб революційним.

Виходило би з того може, що проект закона Ваґнера й Морія старається ввести щось справді страшне. Таке враження певно будуть старатись викликати вороги проекту. Тому треба докладно приглянутися проектови.

За систему приватного підприємства.

Здавалобся певно насамперед, що проект думає завести в Америці комунізм, себто зробити так, аби тільки один уряд міг провадити бизнес. Проєктодавці видно добре знали можливість цього закиду, бо вони зараз поставили в проєкт закона постанову, котра каже,

(Докінчення на стороні 3-тій)

Микола Чубатий.

Наїзд Азії на Західну Україну

В останнім часі доносила комуністична преса про висилку Советами 35 тисяч комуністичних партійних робітників на Західну Україну недавно вдруге прилучену до Советського Союза. Згодом появилася друга вістка про прибуття в Західну Україну біля 14 тисяч вчителів. Одним словом західні українці стали предметом дикої та настирливої аґітації з боку Росії з ціллю Західну Україну духово завоювати для себе, наломати її на свій московсько-азійський світогляд офіціяльного комунізму, осоружного та противного цілій духовости західного українця. Над західними українцями відбувається експеримент духового насилування при помочі хмари партійних аґітаторів та напів інтеліґентних радянських вчителів.

Західна Україна найкращим виразником модерного українства.

Чому російсько-комуністична влада з таким розмахом кинулася переучувати західних українців та в їх уми впаковувати совєтську доктрину, можна зрозуміти тільки тоді, коли вдумаємося, чим була Західна Україна в минулім для цілої України, а зокрема в останніх десятках літ.

Коли хтонебудь схоче зясувати собі, яка найважніша та яка найглибша різниця поміж українцями та росіянами, то мусить прийти до переконання, що українські елементи західно-европейської культури основно різнять українця від москаля. Не мова навіть є найважнішим елементом різниці поміж українцем та москалем, але тим елементом, що ділить тих двох сусідів є це, що українець духово належить до Европи, а москаль до Азії. В Україні є постійно живе прямування до волі. Поситівно тут гідність людська є в пошанівку, а індивідуальність бережена. Українець є толерантним та людським у цілому своєму поведенню, йому чужий всякий фанатизм та нетерпимість. Всі ці прикмети є чужі російському народови, й тому елементи західно - европейської духовости набуті українцями впродовж століть стали найважнішим відрізненням українців від росіянина.

Всі ці прикмети набув український нарід серед довговікової боротьби з азійським варварством. Він все себе вважав за сторожа европейської цивілізації, з якою від нападу татар в половині 13-го століття вязався ще ближче.

Річ природна, що не на цілій українській землі ці західні впливи ділали рівно сильно. Вони були найсильніші на Західній Україні, дещо слабші на східній Україні, особливо за Дніпром. Не диво проте, що коли йде про типічні прикмети українського духа, то вони найяркіше виступають серед західних українців. Тим способом західні українці стали немов типічними репрезентантами новочасного українства, так грізного для всіх наїзників на українські землі.

Тісний звязок Західної України зі західною Европою в минулім.

Не від нині Західна Україна подружилася духово зі західною Европою. Сталося це ще в часах старої київської держави, а зокрема по нападі татар на східну Европу. Московщина тоді упокорилася під владою татар, противно як Західна Україна, правлена тоді королем Данилом. Король Данило шукає по цілій західній Европі союзників до боротьби з татарською навалою з Азії. Він навязує тісні звязки з Угорщиною, Австрією, папським престолом. Він висилає своїх послів на собор до Ліону (1245), що тоді став правдивим міжнародним зїздом народів західної Европи, та всюди шукає союзників до боротьби з азійською ордою. Ціле своє життя посвятив Данило цій справі і тим на все звязав свій край зі заходом. Церковна унія, перший раз тут пробована, мала усунути й релігійну різницю, що відгороджувала Україну від католицького світа.

Західна Україна в 15-тім та 16-тім століттю перша присвоює собі добутки нових західних винаходів, зокрема друкарського мистецтва. На Західну Україну найскорше приходить новий духовий рух — гуманізм. Тут повстають школи орґанізовані під впливом того нового духового напряму, тут найскорше повстають громадянські орґанізації для боротьби за вдержання української національности.

Звідси, зо Західної України, ці нові струї передієставалися над Дніпро і там заплоднювали новими думками, близьким спорідненням зі заходом громадянство цілої України. З Галичини з образуванням вільної української Острожської

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

59)

Милях у пятьох від містечка надибав на пару днів працю, поганяти коні зо „скриною". Місцевий фармер взяв контракт висипати сухий заїзд до елевейторів. Фармер притрапився добродушний — бодай не насміхався з еміґрантів, але не мени добродушною була й заплата — по доляру денно без харчів. Три дні Безхатний жив хлібом і оселедцями, спав під возом. Лежачи вдивлявся у зоряне небо і хотів збагнути причини депресії. Багато про них читав по часописах, ба й книжку не одну прочитав. І нічого не зрозумів. Старався, по своєму звичаю, дійти до всього власним розумом, винайти власний лік. Думав:

— Депресія, страшне безробіття. Політики й економісти, капіталісти й комуністи і безліч ще всяких „істів", думають над цею загадкою, аж лисини їм ріпють, благополучні черева малають, сало на карках топиться. Написали немало вже томів, як оту депресію зліквідувати, а вона псявіра амбітною виявилася — вперлася, наче осел норовистий, і ані руш. Різно люди балакають, від чого депресія повстала. Одні кажуть, що кризу ту спричинила велика війна й відшкодовання. Інші, що надпродукція, брак золотих засобів, ну та й зменшення споживної сили. Ще інші винують Радянський Союз, всякі „домпінґи" на світовий ринок, благо продукція там державу нічого не коштує. Астрономи й астрольоги кажуть, що неприхильний вплив всесвіту на нашу сонячну систему витворив у музиках мульті-міліонерів якісь там атоми — отакі малюсенські хробачки — через що мульті-міліонери застановили всякий торговельний рух. Ну, а українське фармерство й робітництво, що приїхало на американський континент, десь у тиждень пізніше від Колюмба чи Картіє, воювали ще з індіянськими ватажками, а під цю пору сидять трохи не поголово на релїфі, кажуть, що кризу витворили повоєнні еміґранти.

Ані в одному твердженні нема ні трішечки правди. Бо поперше, американські держави відшкодовання нікому не платять, — навпаки, одержують його від переможених країв. Всякі міліонери асиґнують по десять міліонів долярів не на ліквідацію безробіття, але для комісій, вишукуючих причини того безробіття. А комісії, відомо, працюють надто поволенькі, аж поки вистане тих міліонів їм на платню. Напишуть пару нікому не зрозумілих книжок і на тому заспокояться. Друге твердження смішне: як можна пояснювати нужду тим, що багато всього напродуковано? Чи мало на світі голодних? А всякі навишки у продукції вже навіть у морі топлять, щоб цін не понижувати. Золото знов — річ така, що її не вгризе найбільш захланний капіталіст, якщо за золото не буде чого купити. Адже віддавали фунтами золото за пуд ячменю у часі голоду в Росії... Домпінґ — домпінґом і Росія — Росією, але той домпінґ не був аж так великим, щоб зруйнувати міжнародний ринок. Тож причина не в домпінґу, скорше в тому, що забагато на американському континенті дармоїдів, не продукуючих нічогісенько, за те багатіючих на ґандлі готовою продукцією фармера і робітника.

Впливами всесвіту на сонячну систему можуть займатися хіба дурні й може ще ідеалісти. Ситий, проживаючий в достатках „ідеаліст" може собі писати й говорити на високо-ідеальні теми: наприклад — про вплив місячного сяйва на зріст лісів у полудневій Америці, чи навіть про те, що через дві тисячі літ поліція не буде зліквідована, ні! Таких анархічних думок ідеалісти не допускають. Просто через дві тисячі літ поліціяноситиме зовсім відмінні однострої. На теж у них карк перевалюється через ковнірець, а благополучне черево дметься під ніс. У матеріялістів черево десь до спини, наче у хорта, присохло, а шия така, що у доброго фармерського бичка хвіст багато грубший. Матеріяліст не знає, що буде завтра їсти, або у що вбереться, коли розлізуться останні штани, що вже виявляють виразні сепаратистичні тенденції по федеративному шву між ногами.

Фармерів криза також діткнула, та в тяжкі часи фармер може обійтися місяць-другий і без грошей. При потребі скорше їх роздобуде, при допомозі тих таки еміґрантів, що на них так нарікає. Правда, з фармера „деруть шкіру" всякі великі й малі доробкевичі, одначе й він у свою чергу не попускає робітникові. Виходить, наче у пісні Григорія Савича Сковороди:

Лев роздирає там вовка в куски,
Тут же вовк цапа скубе за виски,
Цап на город капусту псує,
Кожний з другого дере за своє...

На становищу капусти опинається робітник - еміґрант. З когож він буде дерти шкіру? Хіба з „бараболь, але й тих не має власних, а купити нема за що!

(Дальше буде).

Знання, яке рішає про смерть адо життя

II.

Конечність свободи науки.

„Ми не можемо бути ізольовані від світу" — сказав ґенерал Двайт Д. Айзенгавер вчасі свого тріюмфального вїзду в Ню Йорк. „Безсильність не може співділати з нічим; лише сила може співпрацювати". А в Канзас Сити він ще додав: „Інтеліґентна людина не може відмежовувати себе від світу або відмежовувати свого краю. Коли і є між нами дехто, хто твердить, що ми можемо ізолювати себе, то ліпше, щоб такий чоловік приглянувся фактам. От ракети й роботи вже перелітають через повітря цілими роями з великою швидкістю і на великі віддалі. Колиб прийшла наступна війна навіть так скоро, як за пять або десять літ, ніхто не може запевнити нас, що ці винаходи нас не досягнуть безогляду на це, звідки вони вилетять".

Німеччина могла зважитися на дві війни упродовж одної ґенерації через звихнене пристосовання науки, а наука трапила її саму у кару на це, що вона перемінила мужів науки на рабів і приневолила їх працювати на знищення світу або на завоювання. Цеї лекції не повинні забути вільні народи. Науку треба втримати вільною. Треба все признавати свободу для експериментів, для винаходів і для продукції. „Царство будудчности — це царство ума" — казав Винстон Чорчил. Д-р Ваневар Буш, директор Бюра Наукових Дослідів, сказав недавно конґресовому комітетови, що війна з Німеччиною „була дуже поважною і небеспечною війною, бо тут ми були в конкуренції з високо кваліфікованим ворогом з точки техніки й науки". Потім він додав: „Я вірю, що історія покаже одну важну справу, а це, що найліпше зводити війну під демократичною формою правління, коли це має бути війна при помочи високої науки і техніки".

Люди воюють звичайно такими родами зброї, які винайдено й розвинено ще заки війна починається, як це сказав секретар маринарки Джеймс В. Форестал, коли взивав до безупинних студій і розвитку машин до порушування, ракетів, газових турбін і інших, досі ще тайних винаходів. Він клав натиск на те, що як держава має бути підготована до війни науково, то ця підготова мусить бути викінчена в мирнім часі. Це тому, що на підставі досвіду ствержено, що вже вчасі самої війни нема часу переводити основні наукові досліди і приноровити їх до ведення війни перед її закінченням. Треба звернути увагу на ці замітки нашого секретаря маринарки, який вміє передбачувати справи наперед.

Із Швеції прийшла вістка про винахідника Свена Ліндквіста, яки добре знаний в европейських воєнних колах. На підставі досвідів і експериментів тепер переводжених він заповідає, що вже в наступній війні гармати будуть передавнені. Він передбачує кулі ваги 10 тон, що їх будуть вистрілювати з ракет з найдокладнішою точністю. Він твердить, що боєві фронти не будуть здані на транспорт і доставу воєнних засобів, бо стрільна будуть вилітати з підземних фабрик у віддалі на 400 миль позаду і будуть падати поза боєвими фронтами в таких відтинках, де сила їх вибуху буде нищити ворога, заки ще вони запаляться.

Ліндквіст ще в 1924. р. заповів кидання бомб із субстратосфери. Він теж один з перших заповів виріб машин для полету у піднебні висоти. Тепер, на підставі дослідів, які він самий переводить або хто інший, він заповідає, що кулі стрілкові або гнані ракетами можна буде пускати в місця призначення з такою точністю, що можна буде трапити в ціль віддалену на сотні миль.

Порушування в и с т р і л о м („джет прополжен") вітворило нову добу в летунстві і створило нові засоби воювання. Літаки майбутности будуть літати понад тяжку атмосферу землі у таких висотах, де опір повітря є незначний. Саме з такої висоти буде падати ракетовий високолетний робот, який буде летіти із швидкістю без порівнання більшою, ніж летять літаки в теперішному часі, отже з метеоричною швидкістю. Вони пірнуть глибоко в землі з такою силою, що потрясуть усім, що буде довкруги них. Ями на лад вульканічних кратерів у землі будуть такі, що вони зроблять нашу землю таким пустарем, як тепер виглядає поверхня місяця. Печери і підземні тунелі не будуть уже неэдобутими твердинями. Літаючі бомби, які перелітали понад Канал до Англії в 1944. р. будуть малою комашкою у порівнанню з нищителями-роботами, які будуть розвинені з оцеї кукли, названої V-2, яку пускали німці на Лондон. Вистрілом гнані потвори, ведені радіом і вишукуючи свою ціль при помочи радіового „ока", будуть мати призначення знищити міста далеко поза горизонтом, колиб так прийшло до третьої війни.

Підступний напад вистріленого робота паде із силою велитенського метеора із стратосфери і буде одною із найсмертельніших тайних зброй в майбутности. Великі міста можуть бути понищені заки ще край довідається, що на нього нападають.

Я не вірю, що американський ум буде. спосібний завдати такий удар навіть свому будучому ворогови, котрого буде підозрівати, заки такий ворог виконає напад. Але, як Америка не буде придумувати нову зброю як для наступу так і для оборони, вона сама стане безпомічна і спустошена, колиб так якась держава вдарила перша новими винищуючими винаходами.

Як державні мужі так і мужі науки мусять зрозуміти, що жде державу, велику й малу. Вони мусять зрозуміти потребу узброєння при помочи науки на те, щоб колись без страху, без ненависти, ба навіть і без цікавости, можна було потиснути за електричний ґузик. Цивілізація не зможе пережити третьої війни.

(Далі буде).

Законне забезпечення праці

Продовження зо ст. 2-гої)

що американське господарське життя далі спирається на приватних підприємствах, що ведуться на засаді вільної конкуренції, свобідного вкладу приватних капіталів та розвою природних багатств Злучених Держав. З того виразно видно, що принявши засаду потреби забезпечення людині праці, американський закон мав би це робити зовсім іншими засобами, ніж це робиться в Советськім Союзі.

Американський проєкт задумує доконати цього завдання в цей спосіб, що він радить кожного року наперед оцінити, як широко буде розвинений американський бизнес, кілько людей він буде до того потребувати, а спеціяльно, чи це вистарчить на те, аби кожному охочому до праці дати заняття. Колиб уряд по розгляді господарської ситуації прийшов до переконання, що в господарці краю є ще якісь недостачі, доперва тоді уряд мав би вмішуватися в господарське життя краю.

Навіть у такому випадку, колиб уряд побачив, що стан народнього господарства не дасть усім заняття, він ще не мусить вмішуватися в господарку через основування державних підприємств. Він може причинитися до збільшення занять у різні способи: він може збільшати купну силу громадян через обниження податків. Він може підбехтувати приватні інвестиції. Він може здержувати. обмежуючі практики монополій або підприняти міри для зниження цін товарів. Він може робити одну зо згаданих або кілька річей одночасно.

Законопроєкт не дозваляє урядови роздавати гроші безкритично, але зобовязує його видавати гроші тільки на такі проєкти, які причиняються до збільшення національного майна й добробуту та розбуджують зріст заробітків дорогою приватного підприємства.

Роля президента в боротьбі проти безробіття.

Законопроєкт Ваґнера й Морія подає докладно процедуру, якої має держатися федеральний уряд при виконуванню закона про забезпечення занять. Кожного року президент Злучених Держав має предложити конгресови буджет для цілої державної господарки, що має подати на найближчий рік, чи найближчі роки, число людей, для котрих будуть заняття, суму всіх видатків, котрі будуть потрібні, аби тим людям дати заняття, та суму видатків, на які вже є вигляди. Якщоб вигляди на видатки були за низькі, то буджет мав би подати припоручення, що треба би зробити, аби збільшити заняття до бажаної суми.

Колиб сума, якої видачу передбачується, була зависока, аби дати заняття всім людям, тоді грозили би краєви зріст цін та інфляція, і тоді президент мав би припоручити знизити видатки або інші способи усталення цін.

Згаданий буджет приготовляється в канцелярії президента на основі обрад з різними урядовими департаментами й урядовими встановами. Для цеї ціли президент міг би теж установити собі спеціяльну раду, чи навіть кілька спеціяльних рад.

Декому могло би здаватися, що робити такі обчислення для федерального уряду не можливе. Якийсь час тому це справді було неможливе, як Америка стояла позаду передових країн світа щодо збирання суспільних даних. Нині одначе американська держава має зібрану велику масу статистичних економічних даних. Мають їх теж багато приватні підприємства й дослідники. Здібність в передбачування грядучих подій. Певні помилки все ще будеться робити, це зрештою роблять усі приватні підприємства, що стараються вгадати наперед, як широко їм розвивати свій бизнес. Це, що вони ці помилки роблять, ще їх не здержує від постійного роблення дальших обчислень і припущень. Так повинен поступати й публичний уряд.

Роля конґресу.

На основі закона про забезпечення праці конґрес мав би встановити спільний комітет обох палат для справи Краєвого Буджету, котрий мав би мати обовязок предложити конґресови кожного року найдалі до 1. березня свій рапорт про президентів рапорт про краєвий буджет та свої рекомендації в цій справі. На основі цеї опінії конґрес мав би потім ухвалювати відповідні закони для забезпечення повного заняття.

Очевидно, можливо, що в бігу наступного року могло би показатися, що господарське життя в краю йде інакше, ніж це передбачили президент і конґрес. Тому для справлення можливих помилок, проєкт Ваґнера й Морія радить, аби президент був обовязаний подавати що три місяці звіт зо стану занять та подати свою пораду, як би треба зміняти видатки, вклади, і т. д. Якби було безробіття, президент міг би збільшити видатки, якби появилася тенденція до інфляції, він мав би зменшити видавання гроша, — очевидно все в межах прав, наданих йому конґресом.

Цілий проєкт спирається на засадах, які признають здоровими навіть найбільше консервативні економісти. Певна річ, що багато економістів хотіло би більше радикальних законопроєктів, одначе проєктодавці видно рахуються з консервативними настроями, що панують серед членів конґресу, а до певної міри й серед загалу громадянства. Ухвалення законопроєкту Ваґнера й Морія певно не знесло би всего безробіття. В майбутньому певно показалася би ще потреба ухвалення дальших законів, одначе предложеного проєкту не можна легковажити собі, бож відомо, що всякий початок є важний. До того закона розвинуло би широку дискусію й оживило би інтерес до таких громадянських справ, інтерес, який тепер, нажаль, в Америці через різні причини є баагто менше живий, ніж цього вимагає добро американського народу.

ЖАРТИ

Повні інформації.

Мати всідає на залізничий потяг, а коли кондуктор переходить, вона знає, що малі діти не платять білету їзди. Тому каже до кондуктора:

— Мій синок має лише 4 і пів року.

Синок, не втімя битий, думає, що треба ще кондукторови знати вік цілої фамілії, тому кричить до кондуктора:

— А мама має 38 літ.

Практичний подарунок.

Дівчата безупину передумують, який би то подарунок вислати своїм милим, як вони стоять на фронті. Дістає вояк електричну бритву до голення найновішого винаходу. Діставши, оглядає і відписує до своєї милої:

Дорога моя: — Пришли мені ручну бритву, бо я не маю часу гонити за електрикою в лісі. Я гоню за японцями.

Школи прибув над Дніпро гетьман Петро Конашевич Сагайдачний, аби стати у проводі козаків та повести їх до боротьби з Туреччиною та Московщиною. З Галичини прийшов до Киева будучий митрополит київський Борецький. Звідси теж прийшов так добре для культури заслужений печерський ігумен Плетенецький. В початку 17-го століття цей рух галичан на схід над Дніпро називали з церковна „нашествієм галичан на Київ". Було це нашествіє західно - европейської культури, що мала розплистися по всій Україін.

Звідси зі Львова поширювалися по містах цілої Украніи аж на лівобережну Україну включно взірці міської самоуправи, відомі під назвою маґдебурського права. Одним словом Західна Україна була тим помостом, по якім впливи західно-европейської цивілізації передіставалися та поширювалися по цілій Україні.

На Західній Україні, себто на Волині та в Галичині, зродилася думка й релігійно звязатися зі заходом через релігійну унію з Римом. Ніде правди діти на Волині та Холмщині цей новий релігійно-церковний рух стояв найсильнішою ногою чим дальше на схід він мав слабшу опору. Одна Галичина в тім релігійнім русі довгий час вела опозицію, але принявши його за свій, стала пізніше найсильнішою його опорою. Західна Україна найживіше реаґувала і найскорше асимілювала елементи західної культури, тому її роля в підтримуванню духової окремішности українського народу українців від росіян була найважніша.

Відворотна струя.

На наших очах московський уряд розпочав ґенеральний наступ на цю остою українського духа. Не є це нове „нашествіє Києва на Галичину", бо від того нашествія західні українці не віказувалибся та проти нього не боролибся. Одначе струя, що тепер повеню заливає Західну Україну, це струя евразійської цивілізації, н е у к раїнського походження, тільки московського.

Комуністична преса доносить, що нині на Західній Украіні працює 225 рейонових партійних шкіл комунізму, що переучують десятки тисяч інтеліґентів та передовиків з поміж селян на місцях в знанню історії комунізму та комуністичної партії Советського Союза. В шести областях осередках вечірні університети вивчують біля тисячі слухачів знання марксизму та ленінізму.

Ця національна , найбільше динамічна частина України зокрема — пишуть — інтересується лекціями „історії нашої Батьківщини", читаємо, в комуністичнім офіціозі.

Армія партійних аґітаторів руками та ногами зі своїми азійськими чоботисками насилу влазять в душу тих західно-українських інтеліґентів, що лишилися на місцях. Хмара червоних аґітаторів як саранча обсіла західно-українські села позбавлені, свого природного проводу, сільського активу, що був приневолений покидати рідну землю.

Можна собі уявити серед тих обставин надлюдсько важке положення української церкви під проводом її нового митрополита Йосифа Сліпого та важку, справді апостольську працю тих священиків, що з наказу його попередника не покинули пастви, але лишилися при своїм духовнім стаді, щоби берегти його перед вовками, що насилу вдираються в національну та релігійну душу західних українців.

ПРЕДМЕТ ВОЄННИХ ЗМАГАНЬ СОВЄТІВ. — Місто Харбин у Манджурії. Воєнні знавці думають, що його займе Советська Росія вчасі походу проти Японії. Харбін є залізничим узлом в Манджурії. Зад,- є ріка Сунґарі.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

І. Троняк.

В країні альпейських озер

(Спомин з подорожі до Баварії перед II-гою світовою війною).

2)

Хоч не на дорозі нам зараз, згадаємо однак коротко й інші страстні драми. Їх виставляло на заході й більше місцевостей. Головно багато тирольських осель, як ось Кіферсфельден, Аудорф, Флінтсбах і Ерль — виставляли страстну драму до 1902 р. Найкраще були зорганізовані ці релігійні спектаклі в Ерль. Їх виставляли не постійно, лише залежно від обставин і організації. Ерль стало славним у цілому Тиролю. Страстні драми були зорганізовані тут в рр. 1815. 1828, 1829. 1850, 1859, 1868, 1869, 1879, 1982, 1893 і 1902. Очевидно, що всі вони не дорівнювали спектаклям в Обераммергав. Їм бракувало цеї залізної традиційної послідовности, що виховала тип релігійного населення усеї оселі, а то й околиці.

У виведенні драми бракувало усім обаммергавського імпозантного прольогу, що на ньому базувалася ціла вистава. У Альзації виставляли страстні драми в Кенігсгофен біля Штрасбурга.

Оглядаєте біблійні шати в гардеробах театру в Обераммергав. Всі вони в найбільшому порядку, зберігані від всяго знищення. У більшій часті вони пошиті з дорогого, закордонного, грубого шовку. Найскромнішою є одіж Христа. Надієтеся, що загостите сюдою ще й на саму страстну драму. Враження, що їх виносять усі глядачі з неї, є так великі, що не заступить їх жаден модерний театр, ані модерна фільма.

Гірські перли: Етталь і Ліндергоф.

Користаєте з гарного полудня й відїжджаєте автобусом з Обераммергав ще дальше на південь до маленької місцевости Етталь. Тут оглядаєте гарний монастир, що розсівся таки під самими Альпами. Монастирську церкву велів збудувати ще німецький цісар Людовик Баєр. У ній спочивають мощі кількох святих, м. і. св. Мартина. У Етталі дуже затишно. Кругом гори. Вони не пропускають сюдою не лише зимних вітрів, але теж і всіх вісток зі зовнішнього світу. Хотілобся вам так дуже лишитися тут хоч на кілька місяців і в спокої попрацювати в монастирській бібліотеці.

Ліндергофський замок належить до найкращих, що їх велів будувати згадуваний вже король Людовик II., що втопився в озері Штарнберг. Він розмірами невеличкий собі. Зовнішня і внутрішня обстановка творить однак ще й сьогодні вершок краси королівських замків. З великим смаком построєні салі угинаються від золотих павуків. Множество дрібних прикрас і твори великих мистців-малярів, головно французьких і італійських, прикрашують всі стіни кругом. У замку знайдете все, що лише король міг собі бажати. Гарна бібліотека з численними ліричними творами вказує, що король Людовик II. баварський мав велике зрозуміння для поезії і мистецтва. Блакитня печера, т. зв. печера любови, штучно проведені потічки з водопадами і численні, на всі лади построєні водограї в палатньому парку — свідчать про романтично-меляхолійне успосіблення короля. Оповідають, що замок Ліндергоф збудовано по плянам самого короля. Він задержувався річно тут не довше двох тижнів. Призадумуєтесь і бачите, як дуже оволоділи були Віттельсбахів французькі впливи. І не дивуєтеся, коли в розмові з баварським селянином чуєте від нього слова похвали бувшим королям, що мовляв, хотіли з Баварії зробити другу Францію в мініатурі.

Над озерами.

Не можете говорити, що знаєте Горішню Баварію, якщо ви не звидили її гарних озер. Кохельзее, що рівненькою пластинкою розлилось на право від вас, коли їдете до Вальхензее, є мов першим звісником великої насолоди, що ви її зазнаєте, удаючись над баварські альпейські озера. Подорожі не пожалуєте. Вальхензее — озеро легенд, перше, що окружене дикою, гірською природою. Його зелені води вічно неспокійне плесо зродило в умах забобонного населення легенду про великого смока, що живе на самому дні озера і пожирає кожного, хто поважившсь нарушити його спокій. Кожний рух великанського його хвоста творить на плесі озера вічно неспокійні хвилі. І дійсно, навіть у найспокійніші дні, коли не віє й найслабший вітер — хвилі бють об беріг і наводять вам на думку стару легенду. Лише чужинці важуться їхати човном попри беріг озера. Позатим тішиться Вальхензее і смок у ньому цілковитим спокоєм. Води озера за зимні до купелі навіть у найбільшу літню спеку. Вальхензее сповняє однак важну ролю в цілому господарському житті Горішньої Баварії. Тут знайшли інжиніри - електрики велику копальню, знаного в економіці т. зв. „білого вугілля" і запрягли його до послуг всієї країни. Коли їдете від сторни Ґарміш залізничкою - гусільницею на верх Цугшпіце (2,963 метри) до гарного готелю т. зв. Шнеефернегавз, бачите по дорозі з правої сторони дике плесо — засіяне вічно неспокійними хвилями. Це Вальхензее...

Відвідини у славного коваля.

Містечко Кохель, цікавитиме вас своїм ковалем. Знаний в історії країни „Кохелер Шмід" — зібрав був у цьому місточку горстку патріотів і на їхньому чолі рушив, ще в віссімнадцятому столітті, до Мінхен, щоб рятувати столицю від ворогів. Його постать великана стоїть як памятник в його родинному місточку Кохель. В руках держить славний коваль велику залізну довбню, що він її був сам собі викував замісць меча і йшов з нею походом на відсіч столиці. В його честь виставляють в святочні празники сценічну драму п. н. „Кохельський коваль" („Кохелер Шмід").

Головну ролю мусить грати найсильніший мущина тому, що він і на сцені мусить виказувати свою силу, не говорячи про добню, що кожний герой драми мусить стало мати при собі. У цій історичній драмі вславилася родина Біллер. Останній з Білерів ще живе. Коли зайдете до нього в гості, він чемно вас привитає, розкаже про свої переживання на сцені і покаже багато краєвих і закордонних часописей, з численними знимками, що в них писали про драму в Кохель, про його цілий родовід і про нього. Його вся родина, хоч багата, дуже скромна, як і він сам.

Над Королівським озером.

Баварські королі й регенти найчастіше задержувалися в горах, над казочно гарним озером, що його так і називали „Королівським" (Кенігзее). Воно вповні заслугує на цю назву. Тут вода, зелень, сонце і дикі, снігом вкриті скелі творять дійсно чудову гармонію, що вливає в ваше серце спокій, задоволення і збуджує радість. Самі гори, мов високі скамянілі хвилі (звідси й „камінне море") творять гарну природню панораму. У спокійному, привітньому плесі озера відбивається маєстатично група „Вацман". Здалека блестить у сяєві сонця верх Шинфельдшпіце, на право гора Зіммет, Гахельванд і Архенкипфе. Зліва кидає тінь Рабенванд і Ґецтаверн. Дальше бачите дику Еховванд, — „стіну відгомону". Назвали її так тому, що два стріли спрямовані в неї, громом котяться кругом озера, а відгомін десять разів повторяється, вдаряючи все об стрімку скельну „стіну відгомону". — Хочете пережити „казку літньої ночі", — лишіться нічю над королівським озером. Засіяне міріядами звізд — небо в горі і в долині — відбите у нерухомому плесі озера, мовчазні гори кругом, що у світлі місяця, мов відживають, як легендарні, заклятi в каміння великани, легесенький вітер, що шепоче на верхах таємну казку про красу життя, — все те очаровує вас, одурманює і на короткий час переносить вас таки прямо у світ казки. Ви ніколи не забудете ночі над королівським озером в Альпах...

• • •

Недавно принесла була преса вістку, що померла остання перевізниця з Кенігзее.

Здавна заборонено було королівським указом, щоб на озері уживано пароплавів, або моторових човнів. Ця заборона перейшла згодом у звичай населення. До сьогодні не їздить ніхто по озері моторовими човнами. Над Королівським озером панує все королівський спокій. Перевізницями гостей по озері були часто дівчата, що заробляли собі в цей спосіб, своєю нелегкою, але приємною працею на придане. Заробляли вони колись не зле. Королівське озеро звиджувало около сто тисяч гостей річно. Остання з цих перевізниць з Берхтесгаден померла. Традиція королівського спокою над Королівським озером залишиться, мабуть і на дальше.

Баварське море.

Між горами й рівниною розлилось у підніжжу Альп найбільше озеро Баварії „Кімзее" т. зв. „Баверське море". У його ясно-зелених водах віддзеркалюються три острови: Герренверт, Нонненверт і Кравтінзель. З них найбільший Герренверт. покритий лісом і кущами одержав свою назву від колишнього тут монастиря, що стояв на самій горі. По переведеній секуляризації 1803 р. монастир знесено. До сьогодні лишились тут його мури. Історія монастиря сягає до початків християнства. Князь Ґаюварів Тоссило II. установив був тут вже 782 р. Високу Школу для синів вельмож усього краю. — Ви кінчаєте тут свою мандрівку. Ще раз задивлюєтеся в прозорі води „Баварського моря", ще раз шлете привіт Альпам і лісам кругом та, відїжджаєте все дальше й дальше від гарної країни альпейських озер. А образки з неї лишаються вам у палаті ваших споминів на все... Бо все те — земля, вода, сніги на верхах високих Альп і золоте сонце творять один поліфонний акорд краси, що звучить завжди у вашому серці, коли воно відпочиває. І лиш згадка про рідний край — усуває з нього всяку набуту красу, виповняє його вщерть рідними тонами і тоскними звуками потрясає ним аж до болю...

(Кінець).

AMERICAN HEROES

by WOODY COWAN

PARACHUTE Infantry Sgt. Ray E. Eubanks, La Grange, N. C., awarded a Medal of Honor posthumously, died after clubbing to death 4 Japs with his rifle in a machine gun and mortar nest. Going to the relief of a platoon isolated by the enemy in Dutch New Guinea, he crawled to the Nips' position, was wounded and his rifle crippled, but charged in, swinging. After a shot dropped Eubanks, his squad killed 45 and effected the relief. War Bonds help equip such heroes.
U. S. Treasury Department

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, дає до відома своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 2. пополудні точно, в гали парохіяльній. Кожний член обовязково має явитись на збори, бо є важні справи до вирішення. Просимо членів приєднувати нових членів до Братства і У. Н. Союзу. — За уряд: М. Ящула, предс.; Т. Шурґот, кас.; А. Іванів, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 19. серпня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали, 127 Парк ул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Сампара, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 2. пополудні, в гали У. Г. Клюбу, 13 Вашинґтон ул. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. — В. Комар, предс.; В. Мандзій, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 19. серпня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Просимо членів приходити точно на збори і вирівнювати місячні вкладки. — За уряд: Г. Костик, предс.; П. Польовий, кас.; П. Саламаха, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 2. пополудні, в українській гали, 235 Карбон ул. Уряд просить членів явитися на збори, бо маємо деякі справи до полагодження. — За уряд: Ю. Загвоцький, предс.; Д. Мушастий, кас.; А. Данилюк, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. серпня, в галі церковній, в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів зійтись на час. — І. Савчак, предс.; А. Скоципець, кас.; І. Маркович, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Говп Еве. — П. Головачук, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори Тов. Зоря, від. 69, відбудуться в суботу, 18. серпня, в 8. год. ввечір, в церковній гали св. Юрія, 28 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — М. Ликтей, секр.

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 99, відбудуться в неділю, 19. серпня, зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів прийти на ті збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 19. серпня, в годині 3. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і членкиць, місцевих і позамісцевих прийти точно на час, бо є важні справи до полагодження. — В. Карий, предс.; В. Блащук, кас.; І. Михайлишин, секр.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. П., Рачестер. — Замало даєте нам інформацій, щоб пошукати імя артиста українця з Італії. Треба хоч сказати, коли приблизно ця вістка була подана. Переглядати цілі річники „Свободи" цеж праця, якої звичайний запрацьований чоловік не може виконати.

М. І. Фулертон, Па. — За своєю родиною пробуйте довідуватися через Американський Червоний Хрест в цій філії, що є недалеко Вашої місцевости. Вони мають звязки з Міжнароднім Червоним Хрестом у Швайцарії.

ТАРЗАН, ч. 1229. Пан острова.

Як Тарзан відзискав притомність, він мав руки й ноги закуті.

Він піднявся й поглянув крізь закратоване вікно. За вікном тягнувся страшний мочар.

Видно він був на острові, але як він сюди дістався крізь непрохідний мочар?

З роздумувань розбудив його груий сміх. Тарзан обернувся й побачив бридку карикатуру людини.